

Nepals mödrar lever ett farligt liv

Morgonsolen värmer taken i den södra kanten av Katmandu-dalen. På den täta tegelstadens gårdar är morgonsysslorna i full gång. Bybarnmorskan **Pram Deb Desar** har redan hunnit med ett par hembesök.

37-åriga Desar gör frivilligarbete, ger råd och vägledning åt kvinnorna i Chapagaons newarsamhälle. De gravida kvinnorna uppmanar hon att regelbundet gå till mödrarådgivningen och att se till att de får mångsidig kost. Rekommendationen är att den blivande mamma skall gå fyra gånger på kontroll.

Tidigare födde nästan alla kvinnor hemma. "Nuförtiden föder nästan alla från vårt samhälle på hälsostationerna", säger hon och berättar att hon ibland själv för mammor dit.

Så är det inte på alla håll i Nepal. Enligt världens katastrofrapport 2006 är Nepal ett av de farligaste ställena i världen för en kvinna som skall föda: var nittionde minut dör en nepalesisk kvinna under förlossning. Under den tio år långa inbördeskonflikten har 13.000 människor mist livet – under samma tid har uppskattningsvis 350.000 mödrar och nyfödda förlorat livet.

Blödningar efter förlossningen är den största risken

Den största risken under förlossningen är plötsliga blödningar. Enligt världens katastrofrapport dör varje år 3.000 mödrar i Nepal i blödningar, oftast några timmar efter förlossningen.

Vissa vill fortfarande föda hemma också i Chapagaon, medger Desar och berättar att två kvinnor nyligen åkte hem från hälsostationen för att föda.

Nepals mödrar hotas av tre fördröjningsfaktorer: de söker sig till vård alltför sent, det är alltför lång väg till vårdenheten eller så finns det inte yrkeskunnig hjälp att få vid vårdenheten. På området som sköts av Prajapatis klinik sker fördröjningar sällan.

Bybarnmorskorna försöker se till att mammorna söker sig till vård i tid, klinikens ambulans söker dem från byarna i närområdet och personalens kunskaper har höjts.

Hälsostationen grundades med stöd av Nepals förenade mission (United Mission to Nepal) men drivs nu helt av nepalesiska krafter. Finlands missionssällskap stöder utvecklingen av servicen och utbildningen.

Traditionerna styr kvinnor att föda hemma

Av Desars egna barn har det yngsta fötts på sjukhus, men de två andra hemma. “Vi bodde tidigare hos mina svärföräldrar och de ville att födseln skulle ske hemma – det är traditionen.”

Senare flyttade familjen till en egen bostad. En kontroll gjord under den tredje graviditeten visade på möjliga problem och barnmorskan rekommenderade förlossning på sjukhus.

“Hos oss är traditionen att man föder i mörker”, berättar Pram Deb Desar. “Nu vet jag hur viktigt det är med renlighet och ljus, och jag berättar det också för andra.”

Traditionellt skall en kvinna som fött tillbringa fyra dagar i ett mörkt rum – inte ensam påminner Desar utan svärmodern eller husets andra kvinnor sitter med den nyblivna mamman.

I en by en timmes vandring bort är det den ambulerande mödraklinikens mottagningsdag. 24-åriga **Rupa Tamang** har kommit för att få en preventionsspruta. “Tre barn är nog”, säger hon. Döttrarna är födda hemma utan professionell hjälp.

Familjeplanering hör till de viktigaste sakerna som bybarnmorskorna ger råd om åt kvinnorna. I bruk finns kondomer, preventionssprutor som ges med tre månaders mellanrum, p-piller och ibland också preventiv kapslar som placeras under huden.

Spargrupperna ger lättnad

Trots att traditionerna spelar en stor roll så är det ändå penningbristen som är huvudorsaken till att kvinnorna föder hemma, gissar Pram Deb Desar. Men man kan spara pengar tillsammans uppmuntrar hon och berättar om en grupp på 16 kvinnor. Medlemmarna sparar var och en 20 rupier (omkring 20 cent) i månaden.

“Summan har redan stigit till 10.000 rupier. Pengarna är insatta på banken för att växa ränta”, säger hon. Gruppen kan ge räntefria lån när det är dags för en sjukhusresa och familjerna betalar sedan lånet tillbaka.

Hälsofostran har gett resultat. Tidigare gick kvinnorna nite till mödrarådgivningen för kontroller, men nu kommer de regelbundet och barnen vaccineras.

På landsbygden är kvinnornas liv hårt, och de arbetar på fälten ända fram till förlossningen.

De som flytt undan kriget till städerna har det svårt

Det är många som har flytt landsbygden till staden undan konflikten. De bor trångt, det finns inget utrymme för förlossningen och det är svårt att hålla den nyfödda varm.

Kläder är ett verkligt problem, berättar Desar. ”Ibland då jag kommer för att hjälpa till vid en förlossning som finns det inte ett enda rent plagg att linda den nyfödda i”. Pram Debi ger då fast barnet sin egen scarf. “De som flyttat in från landsbygden lever ofta ett liv i misär. De har ingenting.”

Skaffa ett rent plagg och vädra rummet, det är råd som alla mödrar får vid rådgivningsbesöken.

Marja-Leena Kultanen

Mödra- och spädbarnsdödligheten i Nepal

- Var nittionde minut dör en nepalisisk kvinna under förlossning.
- Inbördeskriget har krävt 13 000 offer.
- Samtidigt har uppskattningsvis 350 000 mödrar och nyfödda förlorat livet.
- Årligen dör uppskattningsvis 30 000 nyfödda innan de levt en månad och cirka 5 000 mödrar dör under förlossningen. Årligen dör 16 000 babyr under sitt första livsdygn.
- Mödradödligheten är 740 per 100 000 levande födda. Målet är att få ner den till 134 fram till år 2015.